

Aarhus School of Architecture // Design School Kolding // Royal Danish Academy

Retfærdiggørelse af selvorganisering - mellem ulighed og kritik

Sand, Anne-Lene

Published in:

Unge medbestemmelse og samfundsdeltagelse

Publication date:

2022

Document Version:

Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Sand, A.-L. (2022). Retfærdiggørelse af selvorganisering - mellem ulighed og kritik. I M. Bruselius-Jensen, & A.-M. W. Nielsen (red.), *Unge medbestemmelse og samfundsdeltagelse: - tendenser, udfordringer og opmærksomhedspunkter* (s. 142-161).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

MARIA BRUSELIUS-JENSEN OG
ANNE METTE W. NIELSEN (RED.)

Unge medbestemmelse og samfundsdeltagelse

– tendenser, udfordringer og
opmærksomhedspunkter

FRYDENLUND ACADEMIC

U
r
a
f
a
f
D
h
T
T
e
n
n
o
D
l
s
s
s
d
o
a

Unge medbestemmelse og samfundsdeltagelse

– tendenser, udfordringer og opmærksomhedspunkter

1. udgave, 1. oplag, 2022

© Forfatteren og Frydenlund

ISBN 978-87-7216-464-9

ISBN (e-bog) 978-87-7216-465-6

Oversættelse af kap. 3-7: Global Denmark

Korrektur: Lotte Clausen

Grafisk tilrettelæggelse: Signe Kisbye Mikkelsen

Grafisk produktion: Pozkal, Polen

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag i anmeldelser.

Frydenlund

Alhambravej 6

DK-1826 Frederiksberg C

tlf.: 3393 2212

post@frydenlund.dk

frydenlund.dk

Tilmeld dig forlagets nyhedsmail på frydenlund.dk/nyhedsservice.

KAPITEL 7

Retfærdiggørelse af selvorganisering: mellem ulighed og kritik

Anne-Lene Sand

Med afsæt i to etnografiske feltarbejder og begreberne *selvorganisering* og *semiorganisering* analyserer dette kapitel, hvordan unge i Danmark organiserer sig i deres fritid. Kapitlet fokuserer på, hvordan unge designer deltagelsesmuligheder for andre unge, hovedsageligt på egen hånd, men også gennem dialog og samarbejde med kommuner, foreninger og eksterne aktører. Kapitlet trækker på Boltanski og Thévenots pragmatiske sociologi og illustrerer, hvordan tidsmæssige og rumlige logikker påvirker unges deltagelsesprocesser. Begrebet *retfærdiggørelse* gør det muligt at analysere de deltagelsesprocesser, som ofte tages for givet, når man designer deltagelsesrum for unge i de skandinaviske lande. Kapitlets titel, *mellem ulighed og kritik*, antyder et modsætningsforhold, hvor institutionelle logikker på den ene side skaber ulige muligheder for unge, men samtidig motiverer dem til at være kritiske over for eksisterende deltagelsesmuligheder, hvilket fremmer et engagement hos de unge, som ellers ikke ville været opstået.

Hovedresultater

- Tid og rum er skjulte strukturer i unges hverdag, som kan skabe uligheder i forhold til, hvilke deltagelsesprocesser, der legitimeres, og hvordan de legitimeres.

- Kapitlet reflekterer kritisk over, hvordan institutioner konstruerer tid og rum for unges deltagelse, og hvorfor tid og rum er relevante for forståelsen af unge og komplekse ulighedsskabende processer.
- Voksenstyrede tilgange til deltagelse tilsidesætter ofte unges perspektiver og deres måde at skabe deltagelsesrum på, hvilket i sidste ende kan resultere i, at unge mister motivationen til at deltage. Kapitlet belyser, hvordan unge deltager via selvorganiserede og semiorganiserede praksisser, som ikke er voksenstyrede.
- Unge, som forsøger at organisere sig, skal retfærdiggøre deres deltagelsestilgange, men de risikerer at blive marginaliseret, fordi man overalt i Europa favoriserer institutionelle deltagelsesrum.

Indledning

Den største udfordring ved græsrodsarbejdet er, at man udvikler sig, og selvom man ikke vil det, så bliver man mere organiseret. Man får behov for at organisere det i et lille omfang, selvom man gerne vil være selvorganiseret. Lige så snart du gør det, ryger du ind i en etableret kultur (...), og dér bliver du nødt til at gå på kompromis med egne værdier (*interview, 2015*)

Citatet stammer fra et interview med en dansk mand, som gennem flere år har arbejdet på at skabe alternativt organiserede deltagelsesmuligheder for unge og voksne med interesse for alternative bevægelseskulturer, også betegnet gadeidræt. På baggrund af sin erfaring med at organisere aktiviteter og rum uden tilknytning til institutioner, kommunale myndigheder eller foreninger fremhæver han en udfordring, som selvorganiserede unge står over for, nemlig, at de tvinges til at deltage i mere formelt organiserede og styrede aktiviteter og fritidsrum, som tvinger dem til at gå på kompromis med deres egne værdier. Inspireret af unge, som udtrykker lignende udfordringer i forhold til *organisering* og *deltagelse*, undersøges det i dette kapitel, hvordan unge i Danmark sætter spørgsmålstegn ved og flytter grænserne for sociale deltagelsesstrukturer gennem urbane praksisser, som de selv udvikler og organiserer.

Med afsæt i to forskellige etnografiske forskningsprojekter analyserer kapitlet begrebet 'selvorganisering', som er, når unge selv organiserer urbane

konstruerer tid og
evante for forståel-
er.

unge perspekti-
t i sidste ende kan
e. Kapitlet belyser,
organiserede prak-

øre deres deltagel-
fordi man overalt i

at man ud-
an mere or-
ille omfang,
så snart du
lér bliver du
erview, 2015)

m gennem flere år
sesmuligheder for
skulturer, også be-
anisere aktiviteter
yndigheder eller
niserede unge står
lt organiserede og
gå på kompromis
er lignende udfor-
det i dette kapitel,
flytter grænserne
isser, som de selv

ster analyserer ka-
rganiserer urbane

og kreative deltagelsesrum (f.eks. koncerter under broer og raves i forladte bygninger). Begrebet 'semiorganisering' bruges til at beskrive, hvordan unge søger at definere og organisere deltagelsesrum på egen hånd, men – modsat selvorganiserede unge – indgår i dialog med eksterne partnere såsom kommunale myndigheder, byplanlæggere, institutioner eller private aktører for at få adgang til rådgivning, finansiel støtte eller materialer. Semiorganiserede praksisser ses for eksempel i moderne gadeidrætsorganisationer og urbane bevægelseskulturer (Sand, 2019a).

I Skandinavien og andre steder i Europa har rummene for unges fritidsaktiviteter overvejende været organiseret af voksne gennem ungdomsorganisationer, formelle institutioner og foreninger. I de skandinaviske lande har foreninger haft stor betydning for unges fritidsmuligheder, og de har som oftest været formelt organiseret via demokratisk valgte bestyrelser, årsmøder, betalt medlemskab og inddeling af medlemmer i aldersgrupper og ofte også køn (Kaspersen & Ottesen, 2001). I disse strukturelle rum er beslutningerne om *hvor, hvornår, i hvad og med hvem*, man kan deltage, defineret *på forhånd* (Sand, 2019a).

Deltagelsesrummenes landskaber og organisering er imidlertid under forandring, og i dette kapitel diskuteres udviklingen ud fra en konkret skandinavisk kontekst. Nye skandinaviske studier har vist, at unge søger fleksible (Laub, 2013; Sand, 2019a) og alternativt organiserede former for fritidsdeltagelse (Sand, 2017). Dette understreger vigtigheden af at forstå, hvordan unge organiserer sig, hvilke former for deltagelsesrum de skaber, og hvilke udfordringer de møder i forhold til institutionelle traditioner, normer og strukturer.

De praksisser, som belyses i dette kapitel, er hverken udtryk for en tydelig politisk adfærd (Ekman & Amnå, 2012) eller ønsket om at skabe en modkultur. Unge danskeres selvorganiseringspraksisser skal snarere ses som et eksempel på en latent form for politisk deltagelse, i og med at deres kritik af de institutionelle strukturer indebærer et krav om forandring, en refleksion over eksisterende magtstrukturer og dermed også et stærkt politisk potentiale. Anvendelsen af begrebet selvorganisering belyser, hvordan unge organiserer sig. Semi- og selvorganiserede praksisser giver desuden et bud på, hvordan unges deltagelsesrum kan konstrueres i fremtiden.

Kapitlet giver indsigt i, hvordan unge skaber og organiserer deltagelsesrum gennem tidsmæssige og rumlige logikker, og hvordan selv- og semiorganiserede logikker står i kontrast til logikkerne i det formelt organiserede fritidsliv. Det empiriske materiale påpeger det problematiske i, at institutionelle strukturer ikke skaber kreative, selvorganiserede deltagelsesrum, eftersom det er manglen på alternative deltagelsesmuligheder, der motiverer unge til at tænke anderledes og til at mobilisere sig på andre måder. Det er værd at reflektere over, hvorvidt manglen på fritidsrum, hvor unge kan organisere sig selv, er med til at skabe ulige muligheder for unge. På baggrund af følgende spørgsmål undersøger kapitlet, hvordan nogle typer organisatoriske rum værdisættes og retfærdiggøres som ungdomsrum: Hvilke institutionelle udfordringer møder selv- eller semiorganiserede unge, når de skal skabe deltagelsesrum?

Kapitlet tager teoretisk afsæt i Boltanski og Thévenots (2006) teori om *retfærdiggørelse*. Denne teori beskriver de refleksive og kritiske evner, som almindelige mennesker anvender i hverdagen til at tage afstand fra dominerende ideologier og uretfærdighed. Retfærdighedsprincipper er tæt forbundne med, hvordan eksempelvis mennesker og praksisser måles og legitimeres som værdifulde, hvilket kan føre til, at nogle logikker er mere dominerende og legitime end andre. I dette kapitel forstås deltagelse som en kritisk, reflektiv og alternativ tilgang, som benyttes af unge, der organiserer sig selv. De ulighedsskabende praksisser analyseres med afsæt i Boltanski og Thévenots begreber *logikker* og *test*. *Logikker* er en tilgang til hverdagslivet, som kommer nonverbalt til udtryk i menneskers måde at gå og tale på, i deres sociale adfærd og kulturelle engagement, og i måden de opfatter sig selv på og vælger mellem forskellige typer af hverdagspraksisser. *Retfærdiggørelseslogikker* bruges til at definere og måle værdi og kan påvirke de ulighedsskabende processer (Boltanski & Thévenot, 2006, s. 141). *Test* betegner de former for konflikt, som finder sted, når mennesker sætter spørgsmålstejn ved legitimiteten af en praksis, som eksempelvis i det indledende citat, hvor forskningsdeltageren reflekterer kritisk over, at han er nødt til at samarbejde med de etablerede kulturer. Begreberne *logikker* og *test* kan fremme forståelsen af, hvordan selv- og semiorganiserede unge oplever et behov for at retfærdiggøre sig selv, og hvilke former for ulighed

niserer deltagelses-
lan selv- og senior-
ormelt organiserede
natiske i, at institu-
de deltagelsesrum,
gheder, der motive-
å andre måder. Det
um, hvor unge kan
r for unge. På bag-
dan nogle typer or-
gdomsrum: Hvilke
serede unge, når de

ots (2006) teori om
kritiske evner, som
ge afstand fra do-
lsprincipper er tæt
praksisser måles og
le logikker er mere
stås deltagelse som
af unge, der orga-
yseres med afsæt i
er er en tilgang til
neskers måde at gå
ent, og i måden de
r af hverdagsprak-
måle værdi og kan
venot, 2006, s. 141).
år mennesker sæt-
i eksempelvis i det
kritisk over, at han
begreberne *logikker*
organiserede unge
former for ulighed

de traditionelle sociale, organisatoriske strukturer skaber, fordi nogle orga-
nisationsformer vurderes at være mere legitime end andre.

Eksisterende perspektiver på unge, deltagelse og alternative organisationsformer

Ungdomsforskere har argumenteret for, at samfundet sjældent inkluderer
unge i deltagelses- og beslutningsprocesser, og at der i stedet for skabes en
'illusion of a youth voice' (Cockburn, 2005, s. 110). Relativt få unge under
18 år får mulighed for at deltage i politiske, økonomiske, samfundsmæssi-
ge eller sociale beslutninger, og når unge opfordres til at deltage, er selve
deltagelsesprocessen ofte domineret af voksne (se Barber, 2009; Vromen &
Collin, 2010). Barber har i en gennemgang af unge og deltagelse i Europa
beskrevet denne tendens til 'voksengørelse' ('adultising'), og efterspørger
ærlighed om, hvorvidt unge *bliver hørt i forhold til deres egen deltagelse*, og
om de rent faktisk er *i stand til at deltage* (Barber, 2009, s. 38). Barber mener
desuden, at der er behov for en analyse af top-down processer for at forstå
de muligheder og barrierer, som unge, og dem som arbejder med unge, står
over for (Barber, 2009). Forskningen viser også, at unge sjældent er i stand
til at påvirke strukturerne, indholdet og resultatet i forbindelse med deres
deltagelse (Wyn & White, 1997; Saggars, et al., 2004, s. 105; Bo'sher, 2006).
Johnson et al. (1998) har analyseret de problemer, der er forbundet med at
mindske effekterne af de institutionelle hierarkier og autoritetspersoners
forudindtagede holdninger til børn. For eksempel har kommuner, som ar-
bejder med ungeråd, meget lidt erfaring med denne måde at arbejde med
unge på og kan derfor være længe om at forstå unges behov og bekymrin-
ger eller de barrierer, som forhindrer unges deltagelse (Johnson et al., 1998,
s. 247). Turner (2013) har undersøgt, hvordan skatere forventes at tilegne
sig bestemte adfærdsnormer for at kunne deltage i strukturelle processer
vedrørende placeringen og finansieringen af offentlige skaterparker. Ifølge
Turner er der tale om en civiliseringsproces, hvor skaterne risikerer at miste
de praksisser, som oprindeligt motiverede dem, hvilket i sidste ende kan
føre til, at der er færre unge skatere, som deltager (Turner, 2013, s. 1259).
Turner påpeger problemet i denne civiliseringstendens og trækker i den
forbindelse på Robert Putnams (2000) bog *Bowling Alone* og begrebet 'civic

broccoli', som er en betegnelse for, at nogle deltagelsesaktiviteter er "good for you but unappealing" (Turner, 2013, s. 1259).

Leccardi og Woodman (2015) peger på, at studier af tid og rum kan fortælle os noget om, hvordan unge organiserer sig socialt, og de efterspørger empiriske studier, der undersøger tid og rum i unges liv, og hvordan tid og rum kan afsløre komplekse ulighedsskabende processer (Leccardi & Woodman, 2015, s. 14). I tråd med Leccardi og Woodman præsenterer dette kapitel et studie af bottom-up deltagelsesprocesser. Kapitlet fokuserer på 'mødet' mellem unge og eksterne aktører, og på hvordan unge bliver *empowered* til at skabe deltagelsesrum (Cornwall, 2004), som står i kontrast til de rum, som de *inviteres* til at deltage i (Brock et al., 2001; Tsekoura, 2016).

I dette kapitel er perspektivet på unge inspireret af antropologiske studier af unge (Amit-Talia & Wulff, 1995; Bucholtz, 2002). Antropologen Amit argumenterer for følgende:

... our exploration of the dialectic between culture and youth should not be restricted to cultural constructions *by* youths. We should also be investigating the broader cultural constructions of youth... (Amit, 2001, s. 151, kursiv i originalen).

Kapitlet undersøger ikke ulighed i relation til klasse eller etnicitet. I stedet argumenteres der for, at dialektikken mellem selvorganiseringspraksisser og retfærdiggørelsesperspektivet kan hjælpe os til at forstå, hvad det er for nogle ulighedsskabende processer, som nogle unge møder, men også hvordan disse processer kan skabe deltagelsesmuligheder.

I de unges fodspor

Det empiriske materiale, som præsenteres i dette kapitel, er baseret på etnografisk feltarbejde i forbindelse med to forskellige forskningsprojekter. I 2011-2013 fulgte jeg en gruppe unge, som organiserede koncerter og raves i forskellige byrum. Formålet var at forstå, hvordan 38 personer, hvoraf en tredjedel var piger og to tredjedele var drenge, i alderen 14-38 år, organiserede sig selv i byens rum. Da jeg under mine observationer oplevede, at en 37-årig gjorde det samme som en 14-årig, valgte jeg at definere 'unge' ud fra både alder og praksis, og ikke udelukkende som en afgrænset aldersgruppe (jf.

Bucholtz, 2002). I forbindelse med min færd i de forskellige byrum spurgte jeg mig selv: "Hvordan positionerer jeg mig som forsker i et 'socialt felt'?" Jeg løste dette metodiske problem ved at tage en ven med mig i felten. Når jeg ikke længere kom alene, havde jeg lettere adgang til at observere og deltage i de sociale praksisser, som fandt sted. Min baggrund inden for undergrundsmusikkulturen var også med til åbne døre og give mig adgang til unges viden og oplevelser i forbindelse med deres selvorganiserede praksisser.

I 2015-2016 fulgte jeg 18 personer, som søgte midler fra den Nationale Platform for Gadeidræt⁸ (i det følgende kaldet Platformen) til syv forskellige projekter om urbane bevægelseskulturer. Mine kriterier for udvælgelse af forskningsdeltagere var, at de skulle være involveret i et specifikt projekt, at de skulle benytte sig af byrummet, og at de skulle føle sig motiveret til at organisere nye rumlige, tidsmæssige og sociale projekter. Jeg betegnede projekterne som *semiorganiserede*, fordi arrangørerne af projekterne søgte støtte fra platformen, og fordi projekterne, i modsætning til de ovenfor nævnte selvorganiserede projekter, samarbejdede med eksterne aktører, som eksempelvis Platformen. Projekterne omhandlede skating, parkour, klatring, shuffling, gadefodbold, gadehåndbold og urban yoga i forskellige danske byer.

Følgende metoder blev benyttet i forbindelse med de to forskningsprojekter: sanselig deltagelse (Pink, 2009), fotografi (Pink, 2007), foto-elicitation (Douglas, 2002), walk-and-talk og stedsbaserede interviews (Sand, 2019b). Deltagerne var etniske danskere fra middelklassefamilier. Forskningsdeltagerne var ikke kun interesserede i at stå på skateboard, dyrke parkour eller høre musik. De var også i gang med at gentænke, designe, organisere og opbygge alternative rum, hvor de kunne udfolde deres aktiviteter. Det var svært at følge de selvorganiserede unge, fordi de ikke var tilknyttet nogen bestemt institution eller etableret kontekst. Derfor fulgte jeg dem på forskellige steder på linje med antropologen Hannerz' (2003) metodiske begreb 'Being there... there... and there!'. På denne måde kunne jeg undersøge, hvordan de organisatoriske, sociale, rumlige, tidsmæssige og materielle aspekter knytter sig til hinanden i udviklingen af alternative former for

⁸ Den Nationale Platform for Gadeidræt er en dansk ikke-politisk platform. Platformen har modtaget 15 mio. kr. i støtte fra Nordea-fonden i perioden 2015-2018 og igen i perioden 2018-2021. Platformen har til formål at støtte nye og innovative initiativer inden for gadeidrætten i Danmark. Børn, unge og voksne kan ansøge om støtte fra fire forskellige puljer: 1. Søm og skruer, 2. Gadeidrættens dag, 3. Kapacitet og netværkspuljen, 4. Jokerpuljen (<http://gadeidraet.dk/>).

deltagelse. Begrænsningen ved denne metodiske tilgang er, at det er svært at følge en bestemt gruppe mennesker over tid for at opnå en dybere indsigt i de sociale hierarkier og relationer over en længere periode. Hvis man undersøger sociale relationer, kan denne metodiske tilgang give anledning til etiske overvejelser, men genstanden for undersøgelsen var organisatoriske processer og strukturer, hvilket legitimerer, at man kigger på tværs af flere forskellige praksisser (jf. Hannerz, 2003).

Analysen nedenfor er inddelt i tre empiriske afsnit, som på forskellig vis beskriver de logikker, som selvorganiserede unge styrer efter, og de udfordringer, de unge oplever.

Retfærdiggørelse af uformelle kompetencer

Fem unge mænd i begyndelsen af tyverne arrangerede deres egne koncerter under en bro midt i en større dansk by. Over en treårig periode afholdt de tre koncerter med deltagelse af op mod 300 unge ved hver koncert. De fem mænd arrangerede selv koncerterne uden inddragelse af formelle institutioner og voksne. De benyttede sig af Facebook og deres egne sociale netværk i den sociale del af planlægningen (se Sand, 2018). Koncerterne var gratis for alle, som deltog, og de unge arrangører solgte billig øl til koncerterne for at dække omkostningerne til leje af den generator, som leverede strøm til bandets instrumenter.

Figur 7.1: En ung mand øver sig på sin violin under broen. Foto: Marcus Marcussen.

er, at det er svært
å en dybere indsigt
ode. Hvis man un-
; give anledning til
var organisatoriske
er på tværs af flere

om på forskellig vis
efter, og de udfor-

er

eres egne koncerter
periode afholdt de
er koncert. De fem
f formelle instituti-
gne sociale netværk
icerterne var gratis
gøl til koncerterne
om leverede strøm

rcussen.

Figur 7.2: Unge samles i udkanten af byen før koncerten. Foto: Marcus Marcussen.

Figur 7.3: Om natten spiller bandsene på 'scenen', som er et podium, der er sat op mellem broens betonpæle. Foto: Marcus Marcussen.

Det, at de arrangerede deres egne koncerter, fik dem til at reflektere over forskellen mellem at arrangere koncerter i byrummet og arrangere koncerter på officielle spillesteder. De følte, at byrummet gav mange flere deltagelsesmuligheder.

Sebastian (24 år): "Det er første gang, jeg har ført en idé ud i verden, hvor produktet er blevet så massivt og har ramt så mange folk. Det er også første gang, at jeg fører en kunstnerisk idé ud i verden (...). Med arrangementer som dette er det lidt lettere at komme fra et sted uden den store erfaring og stadig være i stand til at lave noget interessant" (*interview, 2012*).

For Sebastian er byrummet, og det konkrete sted under broen, en mulighed for at opnå erfaring med at arrangere koncerter: finde bands, sørge for lydudstyr, sørge for de visuelle installationer, invitere folk og kommunikere via de sociale medier. Formuleringen 'at komme fra et sted uden den store erfaring' indikerer, at byrum ikke kræver, at man kommer fra en bestemt formel organisation eller har en bestemt baggrund for kunne at føre en idé ud i livet.

Mark uddyber dette. Som 19-årig var han én af de første til at udvikle selvorganiserede rum til undergrundskoncerter. I dag er han 32 år og arrangør af en af de største, etablerede musikscener i Aarhus. I nedenstående dialog kobler Mark deltagelse sammen med formaliserede kompetencer:

Mark: "Det handler om at kunne understøtte alle, men det er et system, der henvender sig til folk, der har nogle bestemte kompetencer. Hvis du kan skabe historier og illustrere, at du kan sætte tingene rigtigt i spil, så er chancerne for støtte og opbakning større. Det kræver også disciplin, at når du køber en appelsin, skal du huske at gemme bonnen til regnskabet osv. Så det er et system, hvor man kan blive tabt, selvom man har en genial idé."

Sand: "Hvordan mener du, at sådanne bureaukratiske processer kan sætte en stopper for noget?"

Mark: "Når jeg skal sætte en ny stol i et lokale, så skal jeg tegne det op og aflægge en ny tegning til brandmyndighederne og flugtveje osv. Evalueringer og selvevalueringer til stat og kommune er tid, som kunne være godt anvendt på kultur. Omvendt er det at vise, at man kan bruge penge ansvarligt, men det kan være bremsende" (*interview, 2011*).

en idé ud
tar ramt så
kunstnerisk
er det lidt
og stadig
2012).

en, en mulighed
ds, sørge for lyd-
og kommunikere
l uden den store
er fra en bestemt
ne at føre en idé

ste til at udvikle
han 32 år og ar-
. I nedenstående
kompetencer:

nen det er
bestemte
ere, at du
støtte og
du køber
kabet osv.
i man har

se proces-

jeg tegne
derne og
t og kom-
Omvendt
n det kan

Sebastian og Mark har fra en tidlig alder opnået erfaring med at føre ideer ud i livet og skabe musikalske rum, hvor unge kan deltage. De forklarer begge på forskellige måder, hvordan deltagelse i den offentlige musikscene bygger på bestemte logikker og kræver formaliserede kompetencer, som er forbundet med disciplin, struktur og bestemte former for kommunikation. Deltagelse kræver også, at man udvikler politikker i forhold til sikkerheds- og alkoholregler, skriver evalueringer og laver budgetter. Retfærdiggørelsens værdi handler i dette eksempel om, at man besidder bestemte formaliserede kompetencer, som kvalificerer én til at kunne deltage. Den formaliserede og veletablerede musikscene forudsætter logikker og begrænsninger, som formaliserer arbejdsprocessen. Selvom disse ordnende strukturer måske har deres berettigelse i forhold til hvad angår sikkerhed, er det værd at reflektere over, om disse retfærdiggørelsesprocesser måske også skaber uligheder i forhold til deltagelse. Det problematiske ved dette er ifølge Mark, at: "Det er et system, der henvender sig til folk, der har nogle bestemte kompetencer." En konsekvens heraf er, at "det er et system, hvor man kan blive tabt, selvom man har en genial idé." I stedet for at finde en måde, hvorpå de kan deltage i et formaliseret spillested, udfordrer de de eksisterende strukturer ved hjælp af deres kritiske evne til at arrangere musik på nye måder i byrummet. De kritiserer ikke kun de eksisterende strukturer, men reflekterer også over dem. Ifølge Boltanski og Thévenot (2006) bliver folk, der udfordrer aspekter af hverdagen, bevidste om det potentiale og den magt, de har, og det bliver derfor en form for *frigørelses*-praksis at udfordre eksisterende strukturer. Det empiriske eksempel illustrerer, hvordan refleksioner over de strukturer, der omgiver folk, gør dem i stand til at skabe nye deltagelsesmuligheder ved at søge imod rum som er frigørende.

Anfægtelse af prædefinerede logikker for tid og rum

I 2015 mødtes jeg med tre mandlige skatere i Aarhus til et interview om, hvordan de organiserede sig som skatere. Det sted, hvor de i tredive år havde mødtes og stået på skateboard sammen, var lige blevet revet ned, og de var blevet tvunget til at finde en ny måde at organisere sig på. De havde forsøgt at organisere sig gennem en forening for på den måde at få permanent adgang til indendørsfaciliteter, men de var endt med at organisere sig i et byrum, fordi de mente, at skating lå for langt fra kommunens og foreningens organi-

satoriske struktur. Jeg anser denne forskel som en forskel i de *logikker*, som er bærende i organiseringsformen. De forklarer det selv således:

Tim: "Det der med at man gerne vil have støtte, det er svært, for så skal man forklare, hvorfor der skal være en hal, når man ikke kan dokumentere, hvor meget den bruges."

Kristian: "Der blev forsøgt med tilmelding, da vi havde vores første hal på havnen. Der var masser af brugere af hallen, men der var ikke mange, der meldte sig til. Der var langt over 100 mennesker til at skate dernede hver dag. Men det var organiseringen, der var vanskelig, da det var svært at få skrevet sig op til det."

Forfatter: "Tæller man medlemmer?"

Kristian: "Ja og træningstimer."

Tim: "Der var regler om, at vi skulle undervise, hvis man skulle have støtte, men man kan ikke undervise i at skate."

Kristian: "Man lærer det individuelt ved at køre, lære, se, lytte, prøve... ved, at vi klapper (af hinanden, red.) og spørger 'hvordan gjorde du det?'".

Tim: "Man kan ikke svare på, hvordan man gjorde" (*interview, 2015*)

Dialogen viser de unge mænds refleksion i forhold til ikke at kunne leve op til kommunens formelle krav, hvis de søger midler til at udvikle skatingfaciliteter. For at retfærdiggøre formaliseret deltagelse skal man nemlig indordne sig under foreningens formelle organisatoriske logikker, som er dybt forankrede i de skandinaviske lande. Kommunens støtteordninger er baseret på parametre, som knytter sig til foreningers organisatoriske logikker, og i de skandinaviske lande skal foreninger give oplysninger om antal medlemmer, medlemmernes alder, og hvor ofte der trænes (Ibsen & Seippel, 2010). I en skandinavisk kontekst er en sådan forening en formaliseret form for fritidsorganisation, som kan tilbyde forskellige slags aktiviteter, eksempelvis sportsaktiviteter og kreative aktiviteter. De unge skatere beholder deres egne logikker for skating, og de udfordrer de traditionelle organisatoriske logikker, hvilket fører til beslutningen om selv at organisere sig

og skabe deres egne deltagelsesrum for unge. Det er især de tidsmæssige strukturer såsom at mødes på bestemte dage og tidspunkter og deltage i skemalagt træning, som kræver, at trænere og medlemmer organiseres i en social, hierarkisk struktur. At reagere imod denne proces skaber altså motivation, da det tilskyndede de unge til at bygge deres egen skaterpark på en forurennet grund i udkanten af byen, men jeg ser også nogle potentielle problemstillinger i forhold til ulighed. Boltanski og Thévenot (2006) forklarer, hvordan det at udfordre strukturer kan illustrere et clash mellem logikker og værdiordener og kan komme til udtryk på mange forskellige måder.

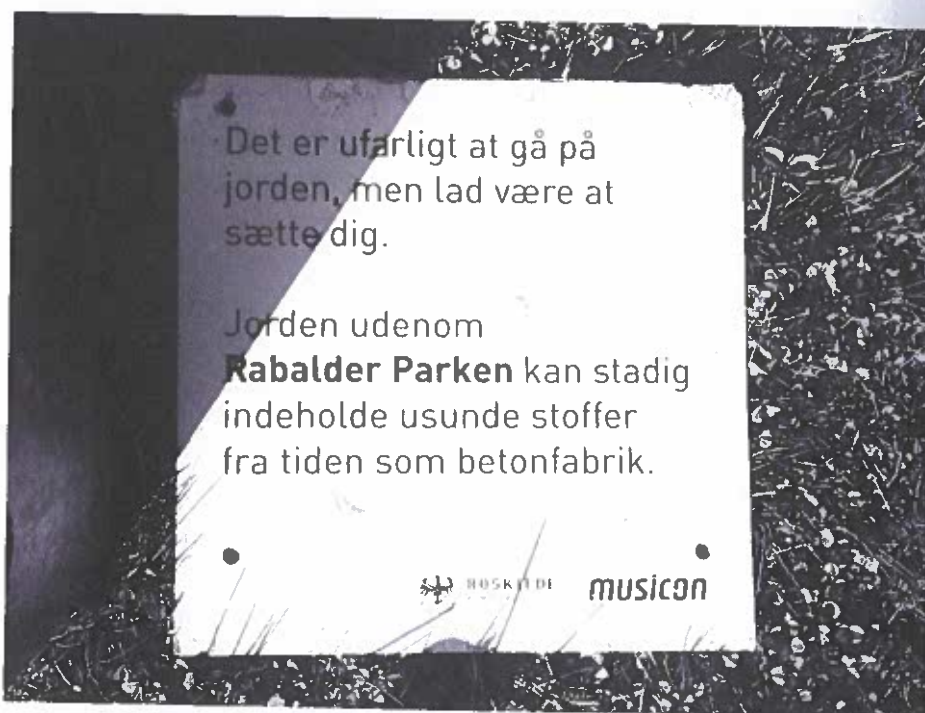
As soon as one begins to examine the constraints that bear upon disagreement and efforts at coordination, one discovers the central importance of the equivalencies and ordering principles people establish for the purpose of assessing themselves and one another (Boltanski & Thévenot, 2006, s. 65).

Betydningen af 'ækvivalenser' er forbundet med, hvordan værdi måles. Forståelsen af de logikker og begrænsninger, der knytter sig til ækvivalenser, viser, hvordan nogle deltagelsesrum kan være velegnede for nogle og samtidig begrænsende for andre. Og vigtigere endnu, så viser det empiriske eksempel, hvordan nogle former for deltagelse vurderes at være mere legitime end andre. Skaterne peger på, hvordan de organisatoriske strukturer i foreninger bygger på en bestemt deltagelsesform, som igennem generationer har fungeret som en deltagelsesstruktur, der skal sikre unges aktive deltagelse (se Sand, 2019a). Men blot fordi denne organisatoriske form har fungeret som deltagelsesstruktur i årtier, betyder det så, at alle skal tage dens logikker til sig og samtidig gå på kompromis med deres egne logikker? Skaterne er kritiske over for en bestemt organisatorisk struktur, og de tager den ikke automatisk til sig. I stedet afprøver de strukturen, og på baggrund af deres erfaring med foreningers logikker *udfordrer* de logikkerne ved at sammenholde dem med logikkerne inden for skating. Denne situation understreger, at de vanskeligheder, som selvorganiserede og semiorganiserede unge møder, ikke er forbundet med spørgsmål om ækvivalens, men snarere spørgsmål om at indordne sig. Når man tvinger unge til at indordne sig under bestemte praksisser inden for organisatoriske strukturer, rejser det et spørgsmål om

ulighed: Hvem har ret til at definere hvordan, hvornår, hvor og med hvem, man skal deltage? Selvorganiserede rum giver deltagelsesmuligheder til unge, som ikke deltager i eksempelvis sportsaktiviteter, kreative aktiviteter eller andre fritidsaktiviteter, som organiseres i foreningsregi. På baggrund af min forskning opfordrer jeg til, at man opretholder en nysgerrighed over for nye organisatoriske logikker og ikke dømmes unges måde at udfordre samfundsmæssige organisationer som konfliktopsløgende, men snarere ser den som et udtryk for nye former for deltagelse blandt unge.

Retten til deltagelsessteder: muligheder og begrænsninger

De følgende to empiriske eksempler illustrerer, at unge, som på forskellig vis udformer deltagelsessteder, ikke får stillet steder til rådighed på lige fod med mere traditionelle sports- og fritidsaktiviteter.

Figur 7.4: Skilt på jorden henvendt til brugere af en udendørs offentlig skaterpark i Danmark. Foto: Sand. Billedet blev taget i 2015 ved en skaterpark i en dansk by. Under et interview på en gåtur med en af dem, der var med til at etablere skaterparken, passerede vi skiltet på billedet ovenfor. Skiltet var underskrevet af kommunen

er og med hvem, muligheder til alternative aktiviteter og aktiviteter. På baggrund af en bevidsthedsriggighed overfor at udfordre sig selv, men snarere ser

er på forskellig måde på lige fod

mark. Foto: Sand.

er et interview i parken, passer af kommunen

og en privat institution. Forskningsdeltageren anfægtede ikke skiltet, men det fik mig til at reflektere over, hvem der har retten til at fordele steder til unge og hvilke logikker, der er styrende for, om et sted vurderes og kan retfærdiggøres som egnet til unges deltagelse. På den ene side kan man forstå det fotografiske eksempel som en måde, hvorpå der skabes alternative deltagelsesrum til unge, som har brug for et sted. På den anden side rejser det spørgsmålet om, hvordan kommuner kan retfærdiggøre at give unge et offentligt sted, som er forurenede, og så begrænse dem i deres brug af det offentlige sted ved at skabe restriktioner i forhold til om de må sætte sig eller gå på det? Her tænker jeg på det offentlige skilt, som siger, at det ikke er farligt at benytte stedet, så længe man ikke sidder på jorden. Jeg har observeret unge, som selv har valgt at bygge deres egne skateboardfaciliteter på forurenede grunde, men der er forskel på de steder af unge, som de selv vælger, og så de offentlige steder, som andre har etableret til unge med henblik på deres deltagelse (jf. Amit, 2001).

Et andet eksempel på udfordringer i forhold til unges deltagelsesrum ses i et interview med Karsten på 36 år, som er medlem af bestyrelsen i en klatreforening. Han beskriver følelsen af at blive misforstået i sit forsøg på at skabe udendørsrum for andre unge klatrere i byrummet.

Der må være friktion i det, vi klatrer på, og derfor kom vi for at tale om stenene. Jeg lavede modeller, som jeg forestillede mig fungerede i praksis. Vi havde kontakt med et stenbrud. Det hele så godt ud. De sten, vi skulle klatre i, blev sendt til byen, men da vi så dem, var det ikke de sten, vi havde talt om. De var umulige at klatre i. Arkitekten, som var ansat af kommunen, havde ændret mening i processen, og kommunen havde ikke informeret os om det. (...) Det er et resultat af, hvordan planlæggere ikke forstår, hvad klatring er, og hvad du har brug for ud fra et klatringsperspektiv. Der mangler dialog om 'hvad der kunne være godt for dig?' Vi har bombarderet dem med information, men vi udfordres af det faktum, at de er vant til at tænke på håndboldmål, basketballkurve, badmintonnet, tidsplaner i haller osv. Man må anskue klatring som en sport på lige fod med håndbold, fodbold osv (interview, oktober 2015)

Karsten og mange andre forskningsdeltagere oplever, at de bliver misforstået, når de organiserer egne fritidsrum. Karsten peger særligt på processen med at designe og konstruere et byrum til klatring, hvor hans særlige viden om klatring ikke anerkendes, fordi andre logikker dominerer beslutningsprocessen. Dette er et eksempel på, hvordan det at stille deltageresrum til rådighed for alternative deltagelseskulturer kan være underlagt en samfundstendens til at samarbejde med de mere traditionelle organisationer, som arbejder med fremme af sports- og fritidsaktiviteter. Som Boltanski og Thévenot udtrykker det, så er det, når folk gør ting sammen og er tvunget til at koordinere deres handlinger, at de indser, at der er noget galt (Boltanski & Thévenot, 2006, s. 359). Retfærdiggørelse handler om, at personer og genstande bedømmes og rangordnes og måske ikke anerkendes på lige vilkår (Boltanski & Thévenot, 2006, s. 363). I interviewet med Karsten ser vi den konsekvens, at Karsten mister motivationen til at konstruere alternative deltagelsesrum. Handler legitimeringsprocesserne om, hvilke deltagelsespraksisser, der har flest medlemmer? Hvis det er tilfældet, så kan de selvorganiserede og semiorganiserede deltagelsespraksisser ikke behandles på lige fod med andre praksisser, da de selv- og semiorganiserede praksissers deltagelseslogikker ikke handler om medlemmer og faste mødetider. På baggrund af det empiriske materiale er det værd at overveje, om der kan defineres andre kvalitetsparametre for unges deltagelseskulturer, som kan imødekomme unges perspektiv og tage højde for nutidige selv- og semiorganiserede deltagelseslogikker.

Konklusion

På baggrund af etnografisk feltarbejde i to forskningsprojekter fokuserer dette kapitel på, hvordan unge i Danmark organiserer sig i deres fritid. Med afsæt i begreberne *selvorganisering* og *semiorganisering* fokuserer kapitlet på de deltagelsesprocesser, som unge skaber for andre unge hovedsageligt på egen hånd, men også gennem dialog og samarbejde med kommuner, foreninger og eksterne aktører. Forskningsdeltagerne er kendetegnet ved et stærkt engagement i forhold til at skabe deltagelsesmuligheder for skating, klatring eller musikevents i urbane miljøer. Kapitlet analyserer, hvordan unge oplever, at deres selvorganiserede praksisser ikke bliver forstået eller ikke respekteres på lige fod med andre, bredere og mere populære fritidsaktiviteter.

de bliver misforstå-
ærligt på processen
hans særlige viden
ininerer beslutnings-
e deltagesrum til
underlagt en sam-
elle organisationer,
r. Som Boltanski og
imen og er tvunget
er noget galt (Bol-
ler om, at personer
anerkendes på lige
med Karsten ser vi
nstruere alternative
hvilke deltages-
et, så kan de selv-
ikke behandles på
iserede praksissers
aste mødetider. På
erveje, om der kan
skulturer, som kan
ge selv- og semior-

projekter fokuserer
; i deres fritid. Med
iserer kapitlet på de
edsageligt på egen
muner, foreninger
ved et stærkt enga-
ating, klatring eller
an unge oplever, at
ikke respekteres på
viteter.

Teoretisk trækker kapitlet på Boltanski og Thévenots pragmatiske og reflektive sociologi og udforsker, hvordan tidsmæssige og rumlige logikker påvirker unges deltagesprocesser. Begrebet *retfærdiggørelse* gør os i stand til at analysere deltagesprocesser, som ofte tages for givet, når man i Skandinavien konstruerer deltagesrum for unge. Kapitlets titel, *mellem ulighed og kritik*, antyder et modsætningsforhold, hvor institutionelle logikker på den ene side skaber ulige muligheder for unge, og på den anden side motiverer unge til at være kritiske over for de deltagesmuligheder, de har, hvilket fremmer empowerment-processer, som ellers ikke ville være opstået.

Ulighed i kontekst af selvorganiserede initiativer handler ikke om de traditionelle uligheder såsom etnicitet, klasse eller uddannelse, men snarere om processerne mellem folk, som organiserer sig på egen hånd, og de institutionelle strukturer, som omgiver dem. Analysen peger på nogle særlige betingelser for ulighed, som nemt overses i diskussionerne af ulighed blandt unge. Det primære problem er tendensen til at sammenligne og måle selvorganiserede og semiorganiserede deltagesprocesser i forhold til institutionelle logikker, hvilket skaber ulige værdi- og legitimeringsprocesser, idet selvorganiserede unge oplever, at de bliver misforstået og tvunget til at gå på kompromis med deres deltagesstilgang. Det vil sige, at unge oplever formaliserede institutionelle rum, som devaluerer deres alternative organisatoriske logikker, og de er tvunget til at indordne sig under formaliserede organisatoriske strukturer, formaliserede logikker eller formaliserede kompetencer, hvorved de går på kompromis med de logikker, som er afgørende for deres egne deltagespraksisser.

Kapitlet peger på, at der behov for yderligere forskning, som undersøger, hvordan tidsmæssige og rumlige strukturer kan skabe ulighed. Kapitlet illustrerer endvidere, at der er et vigtigt praksisudviklingspotentiale i unges deltage, som kræver nye tilgange til understøttelse af alternativt organiserede deltagespraksisser. Endeligt er det interessant at reflektere over, om de skandinaviske lande såvel som andre europæiske samfund opererer med mere eller mindre legitime fritidsstrukturer, som påvirker unges deltagesmuligheder. Men hvordan kan der udvikles deltagesrum for selvorganiserede praksisser, når en afgørende logik inden for de selvorganiserede kulturer er, at de netop ikke formaliseres, men tager form gennem *gør-det-selv*-processer?

Litteratur

- Amit, V. (2001): The study of youth culture: Why it's marginal but doesn't need to be so. *EUROPEA: Journal of the Europeanists*, vol. 7, s. 145-154.
- Amit-Talia, V. & H. Wulff (1995): *Youth Cultures: A Cross-Cultural Perspective*. Routledge.
- Barber, T. (2009): Participation, citizenship and well-being. Engaging with young people, making a difference. *Young*, vol. 17, nr. 1, s. 25-40.
- Boltanski, L. & L. Thévenot (2006): *On Justification. Economies of Worth*. Princeton University Press.
- Bo'sher, L. (2006): Where are the priorities? Where is the action? *Children, Youth and Environments*, vol. 16, nr. 2, s. 338-347.
- Brock, K., A. Cornwall & J. Gaventa (2001): *Power, Knowledge and Political Spaces in the Framing of Poverty Policy*. IDS Working Paper 143. Institute of Development Studies.
- Bucholtz, M. (2002): Youth and cultural practice. *Annual Review of Anthropology*, vol. 31, nr. 1, s. 525-552.
- Cockburn, T. (2005): Children's participation in social policy: Inclusion, chimera or authenticity? *Social Policy and Society*, vol. 4, nr. 2, s. 109-19.
- Cornwall, A. (2004): Spaces for Transformation? Reflections on Issues of Power and Difference in Participation in Development, i Hickey S. & G. Mohan (red.): *Participation: From Tyranny to Transformation*. Zed Books.
- Gadeidræt (2018): *Den Nationale Platform for Gadeidræt*, <http://gadeidraet.dk/puljerne-2/> (20.05.2019).
- Douglas, H. (2002): Talking about Pictures: A Case of Photo Elicitation, *Visual Studies*, vol. 17, nr. 1, s. 13-126.
- Ekman, J. & E. Amnå (2012): Political Participation and Civil Engagement: Towards a new Typology. *HUMAN AFFAIRS*, vol. 22, s. 283-300.
- Hannerz, U. (2003): Being there... and there... and there! *Ethnography*, vol. 4, nr. 2, s. 201-216.
- Ibsen, B. & Ø. Seippel (2010): Voluntary organized sport in Denmark and Norway. *Sport in Society*, vol. 13, nr. 4, s. 593-608.
- Johnson, V. et al. (1998): *Stepping Forward: Children and Young People's Participation in the Development Process*. Intermediate Technology Publications.

- Kaspersen, L.B. & L. Ottesen (2001): Associationalism for 150 years and still alive and kicking: some reflections on Danish civil society. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, vol. 4, nr. 1, s. 105-130.
- Laub, T.B. & M. Pilgaard (2013): *Sports participation in Denmark 2011*. Copenhagen: Danish Institute for Sports Studies.
- Leccardi, C. & D. Woodman (2015): Time and Space in Youth Studies, i Wyn, J. & H. Cahill (red.): *Handbook of Children and Youth Studies*. Springer.
- Matthews, H. (2001): Citizenship, Youth Councils and Young People's Participation. *Journal of Youth Studies*, vol. 4, nr. 3, s. 299-318.
- Pink, S. (2007): *Doing Visual Ethnography: Images, Media and Representation in Research*. Sage Publications.
- Pink, S. (2009): *Doing Sensory Ethnography*. Sage Publications.
- Putnam, R. (2000): *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Saggers, S. et al. (2004): *Alive and Motivated: Young People, Participation and Local Government*. National Youth Affairs Research Scheme.
- Sand, A.-L. (2017): Jamming with Urban Rhythms: Improvisatorial Place-making among Danish Youth. *YOUNG*, vol. 25, nr. 3, s. 286-304.
- Sand, A.-L. & N. Hakim-Fernandez (2018): Ephemeral Socialities: Social Navigation among Young Danes. *kult-ur*, vol. 5, nr. 9, s. 57-80.
- Sand, A.-L. (2019a): Skal fritiden være i faste rammer? Fritidsorganisatoriske potentialer mellem planlægning og planløshed. *Dansk Sociologi*, vol. 30, s. 1-29.
- Sand, A.-L. (2019b). Stedssensitive interviews. *Tidsskrift for professionsstudier*, vol. 29, s. 84-93.
- Tsekoura, M. (2016): Spaces for Youth Participation and Youth Empowerment: Case Studies from the UK and Greece. *YOUNG*, vol. 24, nr. 4, s. 326-341.
- Turner, D. (2013): The civilized skateboarder and the sport funding hegemony: a case study of alternative sport. *Sport in Society*, vol. 16, nr. 10, s. 1248-1265.
- Vromen, A. & P. Collin (2010): Everyday youth participation? Contrasting views from Australian policymakers and young people. *YOUNG*, vol. 18, nr. 1, s. 97-112.
- Wyn, J. & R. White (1997): *Rethinking Youth*. Sage Publications.